

Internationale Architectuur Biennale Rotterdam

Geadviseerd subsidiebedrag: € 607.046

Gevraagd subsidiebedrag: € 800.000

Over de instelling

Stichting INTERNATIONALE ARCHITECTUUR BIENNALE ROTTERDAM (hierna: IABR) organiseert een tweejaarlijks festival in Rotterdam rondom een thema, veelal gerelateerd aan de stad, de wateragenda en de klimaatagenda. De presentaties, workshops en debatten tijdens de festivals zijn afgeleid van het ontwerpend onderzoek dat de teams van IABR tussentijds in ateliers verrichten, vaak ook buiten Rotterdam en Nederland. IABR vat het begrip architectuur breed op: als een ontwerpdiscipline in het ruimtelijke domein, met een sterk sociaal-maatschappelijk belang.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.42 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting INTERNATIONALE ARCHITECTUUR BIENNALE ROTTERDAM een subsidiebedrag toe te kennen van € 607.046 mits de organisatie:

- voor 2021 in overleg met het ministerie van OCW een inhoudelijk kader en een stappenplan presenteert voor de opvolging van de huidige directeur en raad van toezicht, waarin aandacht wordt besteed aan de toepassing van de Fair Practice Code, met specifieke aandacht voor het onderdeel 'eerlijke beloning', vernieuwing en culturele diversiteit.
- voor 2022, na benoeming van de nieuwe directeur, een nieuw beleids- en activiteitenplan voor de periode 2023 – 2024 aan de raad voorlegt ter beoordeling. Het activiteitenplan moet passen bij de (eventueel nieuwe) visie van IABR op ruimtelijk ontwerp, in relatie tot maatschappelijke kwesties. Ook verwacht de raad dat het activiteitenplan duidelijk maakt wat IABR voor de (inter)nationale vakgemeenschap, het publiek en de samenleving betekent.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

IABR organiseert tweejaarlijks een festival in Rotterdam waar actuele resultaten van ontwerpend onderzoek worden tentoongesteld en met publiek worden besproken. Er is tevens een tweejaarlijkse festivalpublicatie en een uitgebreide website, waar verslag wordt gedaan van lopend

onderzoek. Het festival wordt gevoed door de resultaten van ontwerpend onderzoek rond concrete ruimtelijke vraagstukken. IABR biedt een platform waar vakgenoten en studenten uit Nederland en daarbuiten elkaar ontmoeten en kennis uitwisselen.

De raad vindt het instituut biënnale een belangrijk podium voor de ontwerpsector in het algemeen en voor de subsector architectuur in het bijzonder. Dit vanwege de congresfunctie en de mogelijkheid om een overzicht te bieden van relevante ontwerpogaven. IABR neemt in de wereld van architectuurbiënnales ontegenzeggelijk een bijzondere positie in, onder meer vanwege het accent op ontwerpend onderzoek en de nadrukkelijke relatie die de organisatie legt met concrete maatschappelijke opgaven.

In de laatste edities legt IABR de nadruk op urbane ontwikkelingen en verbindt hij de stad aan maatschappelijke kwesties als klimaatverandering en groeiende sociale ongelijkheid. Het valt de raad daarbij op dat de programmering steeds meer een afgeleide wordt van het ontwerpend onderzoek dat in Ateliers wordt uitgevoerd onder leiding van professionele teamleiders.

De traditionele hoofdtentoonstelling kwam in de afgelopen editie op de achtergrond te staan, wat in de aanvraag onder meer wordt verklaard door budgettaire krapte. De raad zou graag zien dat de hoofdtentoonstelling weer een centrale plek in IABR krijgt. Architectuur is geen gemakkelijk onderwerp om tentoon te stellen, maar het is volgens de raad de moeite waard om met presentaties publiek dat geïnteresseerd is in maatschappelijke vraagstukken en hun ruimtelijke consequenties te informeren en te inspireren. Hij is dan ook positief over het voornemen van IABR om voor de editie van 2020 weer een grotere hoofdtentoonstelling te organiseren, met als thema *Water as Leverage*, mede gevoed door Water School 2.0 in het M4H-gebied in Rotterdam. De raad vindt het wel verbazingwekkend dat voor de hand liggende samenwerkingspartners ontbreken, zoals Het Nieuwe Instituut en het Architectuur Instituut Rotterdam.

De raad vindt het positief dat IABR als meewerkende partij ontwerpkracht inzet bij complexe maatschappelijke vraagstukken. Zo speelt IABR met de Ateliers ook een lokale rol in Rotterdam, en blijft de instelling tegelijkertijd in contact met de rest van de wereld. IABR is actief op wijkniveau in de stad en is tegelijkertijd een van de *hosting partners* van de *Climate Adaptation Action Summit* die in oktober 2020 in Nederland plaatsvindt. Een ander project is de Wereld Water Atlas, een initiatief van de Nederlandse Watergezant, Henk Ovink. De raad is er positief over dat IABR zich nadrukkelijk verbindt aan concrete opgaven.

De raad vindt echter dat dergelijke activiteiten niet de programmering van de Biënnale moeten domineren. Hij zou graag zien dat IABR zijn doelstelling aanscherpt, onderscheidende keuzes maakt, en daarmee zijn reputatie hooghoudt als belangrijk platform waar Nederland zijn rijke ontwerptraditie etaleert.

Vernieuwing

IABR is een van de weinige podia voor architectuur en ruimtelijk ontwerp met een internationale aantrekkingskracht. De profilering en zichtbaarheid van IABR zijn kleiner geworden in de afgelopen jaren. IABR is in 2020 aan het einde van een (bestuurs)cyclus en zal zich per 2021 vernieuwen onder leiding van een nieuwe directie. De raad zou graag zien dat gekozen wordt voor duaal leiderschap: een zakelijk en een artistiek leider. Daarbij benadrukt hij het belang van een goede overdracht en van de mogelijkheid die de directeurswissel biedt om te vernieuwen. Omdat de organisatie van IABR kwetsbaar is, stelt de raad voor om bij de tussentijdse monitoring het beleids- en activiteitenplan voor 2023 – 2024 ter beoordeling aan de raad voor te leggen.

Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering

IABR werkt met een kleine bezetting, die in de periode van een Biënnalejaar uitdijt. Vanwege deze cyclus ziet IABR tijdelijke contracten als een gegeven. Alle arbeids- en zzp-contracten zijn tijdelijk, meestal korter dan een jaar, waardoor een cao niet aan de orde is. Het werken met zzp'ers is structureel. IABR vermeldt dat niemand onbetaald werk verricht en dat tijdelijke arbeidscontracten en overeenkomsten met zelfstandigen met elkaar in evenwicht zijn. Het is niet duidelijk wat dit betekent. IABR zegt de nieuwe cao van de architectuursector te volgen, die regelt dat zzp'ers ten minste 150 procent verdienen van het salaris van degenen die hetzelfde werk doen in dienstverband. Het is de raad niet duidelijk hoe de organisatie dat bepaalt, aangezien zij niemand in vaste dienst heeft.

In de aanvraag wordt geen aandacht geschonken aan de wijze waarop arbeidsovereenkomsten en overeenkomsten van opdracht tot stand komen. Ook biedt de aanvraag geen zicht op beleid ten aanzien van vrijwilligers of stagiaires. Zoals vaker het geval is met festivals, wordt tijdens piekperiodes structureel overgewerkt, maar IABR reflecteert hier niet op in zijn aanvraag.

IABR schrijft dat de financiële situatie kwetsbaar is en dat de organisatie in 2020 door zijn reserves heen is. Volgens de raad blijkt dit echter niet direct uit de begroting: die wekt de verwachting dat de stichting financieel gezond blijft. Wel is IABR in grote mate afhankelijk van een enkele batenpost. En er staan grote veranderingen voor de deur. Het is de verantwoordelijkheid van

het bestuur en de raad van toezicht om de overdracht goed te organiseren en een passende opvolger te vinden voor de directeur.

Bevordering van educatie en participatie (inclusief publieksbenadering)

IABR benadert zijn publiek volgens de aanvraag als ‘deelnemers’. De raad heeft hier begrip voor, maar verwacht een breder publieksbeleid. Eerdere IABR-manifestaties trokken 70.000 belangstellenden. Dit niveau moet worden vastgehouden om relevant te blijven voor de sector. De raad ziet hier een kans om te groeien en vernieuwen, want er is een groot en divers publiek geïnteresseerd in de huidige maatschappelijke transitie.

De tentoonstelling in het Biënnalejaar 2020 vindt plaats in de nieuwe Keilezaal: een grote tentoonstellingsruimte in een stadshaven waar een nieuw cultureel cluster ontstaat. De raad ziet hier een kans om meer en nieuw publiek aan te trekken. IABR moet een plek voor inspiratie, uitwisseling en educatie zijn. IABR trok in het verleden veel mediabelangstelling: festivalthema’s vonden via de media hun weg naar het grotere publiek. De raad verwacht ook nu van IABR dat hij een rol speelt in het publieke debat en dus zoekt naar media exposure.

IABR ontwikkelt geen pakketten voor binnenschoolse cultuureducatie. De organisatie is gericht op studenten aan de hogeschool en de universiteit. Zo heeft IABR een relatie met de hogescholen en technische universiteiten, en trekt daardoor veel studenten.

Geografische spreiding

IABR is ingebed in Rotterdam en werkt met zijn Ateliers ook in andere steden in Nederland en daarbuiten. Rotterdam manifesteert zich als architectuurstad. De gemeente is betrokken bij enkele ateliers en activiteiten van IABR. Het valt de raad op dat de aanvraag geen toelichting bevat op de relatie met verwante Rotterdamse culturele instellingen als Architectuur Instituut Rotterdam (AIR), Het Nieuwe Instituut en Architectuur Film Festival Rotterdam.

Toepassing Fair Practice Code

IABR ziet het toepassen van de Fair Practice Code in zichzelf als een bijdrage aan het halen van de *Sustainable Development Goals* van de Verenigde Naties en onderschrijft de code.

IABR is een kleine organisatie, waarbij door de jaren heen de werklust niet gelijk verdeeld is, want zij kent tweejaarlijkse hoogtepunten. Daarom ziet de organisatie tijdelijke contracten als een gegeven. Door ingrijpende bezuinigingen in 2012 ging een onevenredig groot deel van de bezuinigingen ten koste van de personeelsformatie. Niemand is momenteel in vaste dienst. Alle arbeids- en zzp-contracten zijn tijdelijk, meestal korter dan een jaar.

IABR heeft structureel te maken met onderbezetting, overuren en overbelasting. IABR is zich ervan bewust dat zij veel vraagt van mensen, en

vindt dat er goede arbeidsvoorwaarden moeten worden geboden. In de aanvraag wordt niet toegelicht of er sprake is van een sociale dialoog met de werknemers. De aanstelling van een nieuwe directeur en een nieuwe raad van toezicht is een uitgelezen moment om aandacht te schenken aan het beloningsbeleid. De raad vindt het huidige beleid niet transparant.

Toepassing Governance Code Cultuur

IABR kent een raad-van-toezichtmodel. De raad van toezicht en de directeur-bestuurder stelden in 2019 vast dat er op het punt van diversiteit – wat betreft leeftijd, geslacht en culturele achtergrond – stappen moeten worden gezet. De raad van toezicht mag uit maximaal zeven leden bestaan. Vanwege aflopende zittingstermijnen en de mogelijke uitbreiding ziet IABR kans om gericht op diversiteit vijf nieuwe leden te werven, waarvan ten minste drie vrouwelijke. In 2020 en begin 2021 worden deze vijf nieuwe leden volgens een transparante procedure geworven. De raad verwacht dat IABR deze kans om te vernieuwen met beide handen aanpakt. Ten aanzien van de opvolgingsprocedure van de zittende directeur is de raad zeer kritisch. Hij vindt dat de leden van de raad van toezicht hun verantwoordelijkheid ten volle moeten nemen om een geschikte kandidaat te vinden die het festival een nieuwe periode in loodst en het voor de subsector architectuur zo belangrijke podium van nieuw elan en focus voorziet.

Toepassing Code Diversiteit en Inclusie

Door zich op de *Sustainable Development Goals* van de Verenigde Naties te richten onderschrijft IABR de toepassing van de Code Diversiteit en Inclusie. IABR toont zich bewust van de noodzaak daarvan, en spreekt in haar aanvraag over het tegengaan van 'klimaat-apartheid'. In de praktijk wil IABR bij elk programma en project uitgaan van het principe dat diversiteit en inclusie voorop staan. De raad mist hiervoor echter een concreet, gedegen stappenplan, met kwantitatieve doelen. De aankomende werving voor nieuwe leden van de raad van toezicht en een nieuwe directeur-bestuurder biedt kansen om de code in praktijk te brengen. De raad verwacht daarnaast dat IABR dan ook zo snel mogelijk een stappenplan produceert, met daarin een uiteenzetting hoe de instelling tot en met 2024 haar doelen met betrekking tot de toepassing van de code gaat realiseren.